

МОВОЗНАВСТВО

Айдачич Д. (Київ –Белград, Україна–Сербія)
Сербські лексеми зі значенням ‘фантастичне’, ‘фантастика’

Автор аналізує сербські лексеми зі значенням ‘фантастичне’, ‘фантастика’, виокремлюючи лексичні групи 1) диво, дивовижне; 2) слова, які виражають заперечення (реального, звичайного, можливого) дійсного; 3) слова, які хибно пояснюють що-небудь як дивовижне; 4) запозичені та адаптовані слова з давньогрецької мови і з західної літературознавчої термінології.

Ключові слова: лексема, семантика, сербська мова, фантастичне, фантастика, диво, дивовижне, десакралізація, запозичені слова.

Автор анализирует лексемы со значением ‘фантастическое’, ‘фантастика’, выделяя лексические группы 1) чудо, чудесное, волшебное; 2) слова, которые отрицают свойства реального, обыкновенного, возможного; 3) слова, которыми ошибочно интерпретируется существование чудесного; 4) заимствованные и адаптированные слова из древнегреческого языка и западноевропейской литературоведческой терминологии.

Ключевые слова: лексема, сербский язык, семантика, фантастическое, фантастика, чудо, чудесное, десакрализация, заимствованные слова.

Author analyzes words with lexical meaning ‘miraculous’, ‘fantastic’ and distinguish lexical groups 1) miracle, miraculous, marvel; 2) words which deny real, usual, real, possible; 3) words that misinterpret existence of miraculous; 4) borrowed and adapted words of the ancient Greek language and west European literary critics terminology.

Key words: lexeme, semantics, serbian language, miracle, miraculous, fantasy, fabulousness, fiction, borrowed word.

У дослідженні семантично аналізуватимуться і групуватимуться лексеми сербської мови на позначення *чудесного*. Цей аналіз в межах змінюваної мовної картини світу і поділ близьких за значенням слів на чотири лексичні групи мають наглядно вказати на лексичні засоби і можливості в називанні і описі *чудесного* і *фантастичного* протягом історії сербської мови.

З метою уникнення сплутувань, які сьогодні викликає синонімічна взаємозамінність слів *чудесне* і *фантастичне*, потрібно сказати, що *чудесне* в сербській мові означає надреальні сили і явища, в існуванні яких людина впевнена, у той час, коли *фантастичне* спрямовує на те, що у явищі чудесного світу свідомо активується творча фантазія. Відмінність двох поглядів на надреальне полягає в тому, що чудо і чудесне вважається дійсністю, що не викликає сумніву, а фантастика представляє творчий плід людської фантазії. Звідси постає питання: чи потрібно слова, що належать до двох концептів, розглядати разом чи окремо. У нашій статті розглядаємо разом, оскільки відмінності у значеннях менш виражені в живому використанні, порівняно з лексикографічними визначеннями.

1. Чудесне у мові віри/релігії. Слово *чудо* широко розповсюджене в

слов'янських мовах і має давнє індоіранське коріння. Як перше з чотирьох значень в Сербському електронному словнику подається: «релігійно-міфологічне явище, в якому відображається дія надприродних сил, явище, що стоїть на противагу природнім законам, щось надприродне, фантастичне» [8]. Сербі використовують слово *чудо* в множині *чуда*, *чудеса*, і прикметники *чудан* і *чудесан*, прислівник *чудесно*. Незважаючи на походження з одного кореня, в сербській мові дійшло до розрізнення значення. Так, *чудан* позначає менший відступ від дійсності, а *чудесан* – значно більший відхід, який переписує закони цього світу.

Про сприйняття чудесного в язичницьких віруваннях можна говорити на основі реконструкції лексем праслов'янської мови, спираючись на давні уявлення за записами усної традиції і вірування. Для язичників чудесними були аномальні явища природи (наприклад, вигравання сонця на небі), чудесне перевтілення чи набуття людиною надприродних можливостей. Язичницькі предки сербів, як і інші слов'янські політеїсти вірили в дійсне існування духів і нечистих сил, тому для них вони не були частиною чудесного світу. Пізніше ці вірування реінтерпретувалися як віра в те, чого не існує, і тлумачилися як поетичні погляди на природу, або ще пізніше як плід первісного, міфічно-міфологічного мислення. Так вірування й уявлення, представлені в усних легендах, філологи раціонального світогляду сприймають як фантастику.

У дослідженні «Походження і первісне значення слов'янського слова 'чудо'» Александар Лома подає етимологічні інтерпретації в індоєвропейському мовному просторі В. Порціха, Е. Бенвеніста, Ф. Славського, В. Бориша і О. Трубачова. А. Лома повертається до інтерпретації слова 'чудо' В. Порціха і Е. Бенвеніста як релікту праіндоєвропейської пісенної мови і пропонує своє бачення етимології слова *чудо* в праслов'янських та індоєвропейських межах, підтверджуючи його прикладами з російських билин і сербських народних епічних пісень. За цим автор *чудо* бачить: *видети чудо*, *чудо невиђено*, а дар бачити *чудо* є даром розуміння пророчих знаків [7, 18-20].

Християнство розширило новий концепт *чуда* як надлюдського, благого діяння Христа і Богородиці, святих та їхніх нетлінних мощів, зображених уявлень Бога і Богородиці як чудотворних і слъзоточивих ікон. Віра в боже чудотворіння була частиною середньовічного життя. Вендіна пише: «чудо вражало людину, викликало в неї захоплення, здивування і зачудування перед тим, що було по той бік від звичайного і зрозумілого» [1, 273]. У середньовічній сербській літературі в межах християнської православної кирило-мефодіївської слов'янської і візантійської традиції використовувалися і словотвірні можливості старослов'янської мови через використання слів *чудодєјаније*, *чудотвореније*, *чудотворац* в описах *чуда*. Деякі явища *чуда* мали окремі назви – *знамен*, *мироточење*, *сузоточење* і були тісно пов'язані з теологічними уявленнями свого часу.

1.2. Десакралізоване чудо. Починаючи від просвітництва наприкінці 18 століття, посилюється раціоналістичного погляду на світ, згідно з яким чудесні явища мають своє логічне пояснення чи є омиленням, що призводить до втрати значення слів, які означали чудесне, а раніше вживані слова з цим значенням

отримують нові конотації, змінюючи і відношення близьких за значенням слів у цілому значенневому полі. Відбувається десакарлізація і деміфологізація значення слів *чудо*, *чудесне*, які втрачають міфологічно-релігійне значення, а отримують «знижене», реальне значення – рідкісний, окремий, винятковий, як, наприклад, у виразах *чудо од дитета* (дуже обдарована дитина), *чудо техникє* (останній винахід техніки). Десакарлізованість слова *чудо* в сучасній літературній і розмовній мові свідчить про розширені можливості чудом і чудесною назвою назвати зовсім реальні об'єкти, ситуації, особливості і предмети. У словнику друге значення для слова *чудо* подається: «те, що викликає загальне зачудування, дивні, незвичайні явища[8]».

Давнє значення *чуда* і *чудесного* збереглося в теологічних церковних кругах. Слово *чудесне* отримало значення – особливо красивий, прекрасний.

1.3. У деяких випадках слова *тајанствєно* (укр. *таємниче*) і навіть *загонєтно* (укр. *загадково*) можуть використовуватися зі значенням чудесного, але в період обережного ставлення до самої можливості чудесного, таке використання відносно рідке. Їхнє значення чогось такого, що важко пояснити чи зрозуміти, переноситься в область чудесного, але мовець вибором слова *тајанствєно* подію не називає, як таку, що повністю порушує відомі закони світу.

У сербській мові для називання чудесних явищ використовуються слова, для яких спільним у корені є зв'язок з виконанням магічних вмінь: *чаробњак* (*чаробница*), *чарати*, *бајалица*, *бајати*, *бајалица* – і похідні *бајно*, *волиєбно*, *чаробно*, *бајословно*, які можуть мати значення чогось дуже красивого і небуденного, що могло б бути чудесним, але ці слова більше використовуються на позначення виняткової краси. Слова *чаробно* і *волиєбно* можуть бути пов'язані з винятковими вміннями, а осіб, які ними володіють, називають *волиєбник*, *чаробница*.

Естетичне та емоційне ставлення до чудесного може бути назване прикметниками і прислівниками в парах *бајно/дивно* : *грозно/ужасно*, *прєлено* : *ружно*, *очаравајуће* : *ужасавајуће*. Ці слова не обов'язково означають щось чудесне, оскільки їхнє основне значення – вираження естетичного чи емоційного захоплення, здивування (звідси й східнослов'янське слово *диво*), в певних контекстах вони можуть означати щось чудесне/фантастичне. У сербській не існує слів, похідних від кореня *div-* на позначення відступу від дійсного, як в українській та польській мовах. Словами, похідними від цього древнього кореня *дивни*, *дивотни* в сербській мові позначається особлива краса і по відношенню до відповідних українських і польських слів представляє міжмовну омонімію.

Подібно до цього, слово *грозно* означає щось дуже некрасиве, але може мати значення й чудесного некрасивого, страхотливо потворного, що викликає жах.

2. Чудесне, визначене запереченням. Те, що *обично*, *стварно*, *реално*, *могуће* знаходиться в опозиції до ряду *необично*, *нєстварно*, *нереално*, *немогуће*. *Необично* – найбільш близьке до реальності та найвіддаленіше від чудесного, тому чудесне означає вкрай рідко, лише у висловлюваннях осіб, які скептично відносяться до чудесного і використанням даного прикметника чи прислівника

висловлюють своє ставлення. У розмовній мові воно не пов'язане зі сферою чудесного. Слова *нестварно*, *нереально* і *немогуће* мають ширший значеннєвий діапазон, і хоча й більш близькі до реального, можуть наближатися до протилежного полюсу – чудесного. Існують окремі слова, якими визначаються ці явища, що виражають ще більшу протилежність тому, що звичайне, дійсне. Існують слова з префіксом *над-*: *надстварно*, *надреально*, *надљудско*, але немає слова *надмогуће*. Слова із префіксом *не-* парадоксально описують як існуюче щось, що самим словом заперечує таке існування. Слова з префіксом *над-* семантично більш зрозумілі, оскільки вони припускають, що поряд із відомою дійсністю може існувати щось поза нею або таке, що її заперечує. Певну двозначність у використанні слова *надреально* вніс авангардний мистецький рух надреалізму, який частково «окопував» значеннєвий простір поняття надреального, оскільки в текстах дослідників літератури він почав пов'язувати з цим рухом перш за все явище чудесного. Для надреалістів надреальне – більшою мірою прихована сутність внутрішнього світу, який заплутай, аніж щось чудесне.

Слова *неземаљско*, а іноді й *нељудско*, *нечисто* можуть за тією ж словотвірною моделлю заперечення бути пов'язані з чудесним. Вони, звичайно, мають й інші значення *неземаљско* – *ванземаљско*, *нељудско* – *зверско* або *механичко*, *нечисто* – *прљаво*, тому використання даних слів потрібно розглядати в конкретних контекстах.

3. Неправильне розуміння дійсності як чудесної означають в сербській мові дієслова: *чинити се*, *причињавати се*, *привиђати се*, *убражавати*, као и изрази *видети као у сну*, *видети као у бунилу*. У видінні, яке особі здається чудесним, але про яке інші знають, що це омана, помилка, відбувається роздвоєння оцінки про реальність існування певного явища чи істоти. Об'єкт, якого помічають, але він не належить до дійсності, називають *привиђење*, *приказање*, *приказа*, *халуцинација*, *убражење*, *авет*, *сабласт*, *утвара*. Про процес деміфологізації свідчить використання слова *авет*, часто у порівнянні для опису хворої чи дуже ослабленої людини. Слова з негативною ціннісною оцінкою, що означають і об'єкт, і пригоду людини, наступні: *привиђење*, *приказање*, *халуцинација*, *убражење*. Психічний стан з раціональної точки зору та критичним ставленням до переконання, що побачене – це щось надприродне, називають *привид*, *сујеверје*, *сан*, *бунило*, *тијанство*. Деякі сербські фразеологізми та приказки підтверджують переконання, що тимчасова омана обов'язково зникне і з'явиться дійсністю такою, якою вона насправді є: *сан је лажа*, *тијан и луд су браћа*. Цими словами виражається перевага раціональної точки зору, що чудесні явища реально не існують і їх потрібно тлумачити як особливі обставини, викликане суб'єктивне переконання осіб, які психологічно налаштовані щось неправильно сприйняти. У фікціональних текстах літературні герої неправильно щось розуміють і в порушеному психічному стані це вважають недійсним. Слова *мистични доживљај*, *визија*, *откровење* походять з періоду сильного релігійного та містичного досвіду, а сьогодні можуть мати як позитивне, так і негативне значення. У деяких моментах і слово *виђење* може

використовуватися зі значенням *визија*.

Для даного огляду особливо важливо врахувати той факт, що в сербській мові є слова, які вказують, що щось чудесне є плодом фантазії, тобто творчої діяльності людини, яка вигадує неіснуючий світ. Слова *измишљање*, *измишљено* у мовній картині сербів, перш за все, пов'язані з чимось неправдоподібним, наприклад, дотепна і хитра людина може вигадати щось, що може принести їй практичну користь. Але коли мова йде про фантастику в художніх творах, тоді *измишљено* вказує, що представлене чудесне з'явилося як плід уяви, мрії без прямої практичної користі. У сербській мові немає слів, які б у собі містили значення, що щось вигадане як чудесне, тобто серед існуючих слів присутня багатозначність, яка не дає точного і однозначного лексичного визначення, що щось вигадане як плід естетичного використання чи розваги. Саме слово *измишљено* не покриває потрібного значення, яке міститься у слові фантастика, оскільки *измишљено* може бути чимось реально можливим. Народна назва чудесної казки і переказу *гатка* частково покриває значення вигаданого чудесного, але, з одного боку, це слово застаріле, а з другого – асоціативно пов'язане з процесом магічного пророкування – *гатати*. Слово *бајка* найповніше об'єднує значення вигаданого і чудесного, але вона означає певний особливий жанр і не охоплює інші види фантастики.

Цікавий внесок в метафоричне дослідження фантастики належить Вуку Караджичу. Цей відомий збирач сербської усної традиції у передмові до книги «*Српске народне приповијетке*» (1853) створив поділ оповідань за своїм попереднім розподілом епічних пісень на чоловічі та жіночі. Розповіді, які ми називаємо казками, він назвав жіночими і просто та коротко пояснив: «Жіночими є ті оповідання, в яких ідеться про чудеса, яких не може бути». Поділ оповідань В.Караджича, завдяки його авторитету, знайшов своє відображення у збірниках, які зібрані та опубліковані в 19 столітті, де також використовується альтернативне Караджичеве «*гатке*», але ця назва згодом втрачається.

Питання правдивості оповіді про вигадане трактується як забава, тому й негативне ставлення, усталене в традиції, поряд із пошаною до гарних оповідачів, належить до чогось менш важливого. Більшу пошану мають надприродні пророки, пророчі сни, але вони сприймаються не як вигадане, а як дійсність, що показує подію в майбутньому чи то в християнській культурі, чи в народній.

4. Запозичення. Літературні критики й історики сербської фантастичної літератури, незважаючи на існування поняття літературної мови, ввели слова із західноєвропейської філологічної традиції, тому паралельно використовують сербські поняття і запозичену термінологію. Це використання може розглядатися з точки зору мовних контактів сербської мови з іншими, перш за все, старогрецькою, французькою та англійською, а також з точки зору стилістики літературно-критичного та літературно-історичного тексту.

У писемну культуру через вчені кола в сербську мову ввійшли запозичення зі старогрецької найчастіше через латину. Імена грецької міфології Гіпноз, Фантаз, Морфей, пов'язані зі сном, були джерелом великої кількості похідних понять, які

в різних, також і в слов'янських мовах, пов'язані з фантастикою. Від імені Фантаза, брата Морфея, одного із синів Гіпнозу, з'явилося в сербській мові багато слів в семантичному полі на позначення чудесного: іменники жіночого роду *фантастика*, *фантазија*, *фантазма*, *фантазмагорија*, прикметники і прислівники *фантастички*, *фантастични*, *фантазматски*, а також дієслова *фантазирати*. У сербській філологічній та літературно-критичній думці слово *фантазма* не вкоренилося, залишившись лише у колі психологічних досліджень. Сербський електронний словник поряд зі словом *фантастичан* дає визначення: «1) той, що створений мрією, фантазією, недійсний, дивний, неймовірний, 2) незвичайно великий, величезний, 3) незвичайно красивий, винятковий» [8], у той час, коли слово *фантастика* подає: те, що створене фантазією, вигадане, чудернацьке, недійсне, фантазія [8].

Сербська мова, як і інші слов'янські, містить у своєму складі іменник *фантастика*, що означає небов'язковість використання в мовленні на позначення даного типу відношень до дійсності прикметникових конструкції, як у інших мовах. Фантастика з'являється як жанрове і позажанрове визначення у філології, текстах про мистецтво, фільми, комікси і т.д. Критики, автори і дослідники говорять про різні підтипи фантастики (онірична, фольклорна, наукова та ін.). У другій половині 20 століття найчастіше пишуть про наукову фантастику, завдяки чому з'явився прикметник науково-фантастичний. Наукова фантастика часто називається міжнародним поширеним скороченням SF, і рідше НФ. Про неадекватність обох варіантів англійської назви *science fiction* як перекладної пише Боян Йович [5, 9-13]. У сербській мові специфічне англійське слово *fiction* перекладене як фантастика. Використання у гулі жанрового визначення «наукова фантастика» призвело до автоматизації цього поняття і ігнорування неадекватності поєднання частин, з яких складена дана синтагма.

Фантастика з'являється в теоретичних визначеннях типів фантастики. Мілорад Павич використовував синтагму "*фантастика з ключем*" (1983), яку запозичив і Сава Дам'янов на противагу «*чистій фантастиці*» [4, 47, 53-56]. Подібно можна розглядати опозицію *справжня фантастика* : *несправжня фантастика*.

У літературно-теоретичній термінології з грецької взяті іменники мізезис і прикметник *неміметичний* (*неміметички*) з прислівником *неміметично* (*неміметичко*). У дослідження літературних творів вони ввійшли через естетичні дискусії про Платонове, Аристотелеве та класичне розуміння літератури. Для фантастики, звичайно, характерним є використання прикметника *неміметичний*.

Популярність цілого ряду латиноамериканських письменників зі світової критики в сербську мову ввела словосполучення *магіјски реализам* для прози Кортасара, Льоси, Маркеса та ін. Слово химерний існує в сербській мові (*химеричан*), але не використовується так широко, як в українській. *Имагинација*, *имагинарно*, *визја* походять із текстів французьких авторів П'єра Мабія, Роже Кайо і використовуються в сербській літературній критиці, особливо протягом 70-х років, коли активується думка про фантастику.

Поряд зі згаданими поняттями, з фантастикою пов'язаний цілий ряд

запозичень, переважно з грецької та латини. Поняття апокаліпсису через останні книги нового Завіту прийшло в сербську мову і літературу найчастіше у вигляді прикметника – *апокаліптички*. Давнього походження і латинізм *миракули*, який через посередництво католицької церкви ввійшов у мову балканських слов'ян.

Жанрова назва *бајка* призвичаєна до сербської мови, а назви *утопіја*, *антиутопіја*, *дистопіја*, *альтернативна історіја*, *мистика*, *делірична фантастика*, *научна фантастика*, *фентези* з'явилися в 20 столітті і пов'язані з фантастикою. Ці поняття в сербську мову увійшли через посередництво західноєвропейської літературної критики. Поняття *фентези*, пов'язане з толкіновським типом вигаданих світів, у сербського мові – чоловічого роду. Поряд із цією назвою, взятою з англійської мови, деякі автори використовують іменник *фантазіја*, неточність якої полягає в тому, що поряд із конкретним жанром, вона визначає і набагато ширше поняття позитивної оцінки здатності вигадування неіснуючого.

Порівнюючи частоту використання слів сербської мови та запозичених із інших мов у текстах літературних істориків і критиків, можна зробити висновок про мовне багатство чи нестачу, яка може бути плодом дійсної чи вигаданої мовної обмеженості. Йдеться про прагматично і стильово звужене використання слів під час вибору двох різних за походженням, але близьких за значенням. Можна говорити не лише про відмінності стилю філологічних досліджень, філологічної школи, але й особистого стилю автора, і поставити питання про те, чому в деяких філологічних дослідженнях більше використовуються запозичення, а не власне сербські слова. Як можливе пояснення цього явища, можна припустити, що заповнення мовних лакун через запозичення іншомовних слів є результатом потреби в компенсації недоліків семантичних можливостей слів зі слов'янським коренем чи лексем, які в сербській мові на думку автора звучать застаріло. Можна розуміти такий вибір і введенням європейських ідей і понять у сербську філологію. Лише більш детальний аналіз допоможе у висвітленні причин переваги запозичень у мові про фантастичне в текстах сербських інтерпретаторів літературної фантастики. Деякі автори, такі, як Божо Вукадинович (1935-1974), перший упорядник антології фантастики і один із перших її критиків, паралельно використовує два термінологічні ряди: 1) фантастика, фантастичне і 2) уява, імагінація, видіння, фантазія, у другому випадку – як синоніми, хоча вони мають свої визначені полуси значення.

Даний аналіз значення слова *чудесно*, *чудо* і *фантастика*, *фантастично* і близьких за значенням слів показують, що, незважаючи на їх переплітання у сербській мові, вони позначають різні концепти. На великій тисячолітній відстані від язичництва через християнство до раціоналістичного атеїзму проблема вирішення об'єктивного даного і істинності дійсного і в мові виділяло одні, а закривало і відсторонювало інші чинники чудесного. Завжди в опозиції до того, що є звичайним, дійсним, у мові в антиномії змінюються протиставлені пари, що також вказує на зміну погляду на світ. Чудесне спершу визначало явище чуда, щоб стати доказом божої всемогутності, а потім було заперечене і перетворене у

плід фантазії, омани чи наукового пояснення. Незважаючи на десакралізацію і постійне зниження значення перенесенням в область естетичного, слово *чудо*, *чудесно* ще не втратило частинку свого значення. У аналізі стилю літературних упорядників антологій, критиків та істориків останніх десятиліть, коли зростає інтерес до фантастики, актуалізовані проблеми термінології. Без великих амбіцій дослідити корпус слів власної мови і обдумати значення слів, які вона пропонує, багато авторів почали вводити переважно французькі запозичення, теоретичні аспекти яких ще не зовсім зрозумілі, і термінологічний ліс став ще більш густим і непрохідним. Були спроби уникнути такої ситуації, але введенням паралельних назв автори лише пояснювали, що мали на увазі, не бажаючи повністю ні відійти від власної мови, ні відстати від світових теоретиків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Вендина Т. И.* Средневековый человек в зеркале старославянского языка. – М., 2002.; 2. *Бакотић – Bakotić P.* Pojav čuda i zakon reda u narodnoj književnosti // Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena. – Zagreb, 37, 1937, sv. 1. – S. 1-66; 3. *Вукадиновић Б.* Интерпретације (о фолклорној, фантастичној и песничкој имагинацији). – Београд, 1971, 1985; 4. *Дамјанов С.* Корени модерне српске фантастике. – Нови Сад, 1988; 5. *Јовић Б.* Рађање жанра. Почети српске научно-фантастичне књижевности. – Београд, 2006; 6. *Караџић В.* Српске народне приповијетке. – Београд, 1988; 7. *Лома А.* Порекло и изворно значење словенске речи 'чудо' // Чудо у словенским културама. Уред. Дејан Ајдачић. – Београд, 2000. – С. 7-21; 8. *Српски електронски речник.* Развојна верзија. [Електроний ресурс]. – Режим доступа CD диск.

Безкровна Н.В. (Київ, Україна)

Семантичні параметри мовної картини світу в романі І. Білика «МЕЧ АРЕЯ»

У статті розглядаються прикметні особливості мовних засобів як інструменту реалізації ідейно-художнього задуму автора в романі «Меч Арея». Проаналізовано мотиваційну модель мовного експериментування автора та її інваріанти на різних рівнях текстової організації.

Ключові слова: лінгвостилістика, історична реконструкція, архаїзація, історична проза.

В статье рассматриваются характерные особенности языковых средств как инструмента реализации идейно-художественного замысла автора в романе «Меч Арея». Проанализирована мотивационная модель языкового экспериментаторства автора и ее инварианты на разных уровнях текстовой организации.

Ключевые слова: лингвостилистика, историческая реконструкция, архаизация, историческая проза.

The present article provides a study of characteristic features of linguistic means as the tool for realisation of an ideal and artistic concept of the author in his novel The Sword of Ares. It also analyses a motivational model of linguistic experimentation of the author and its invariants at various levels of textual organisation.

Key words: linguostylistika, historical reconstruction, archaizing, historical prose.